

19.2.2024

**Lausunto ympäristöministeriölle ja Varsinais-Suomen elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskukselle Suomen merenhoitosuunnitelman
ensimmäisestä osasta, Suomen meriympäristön tila 2024**

HEL 2023-015822 T 11 01 01

Taustaa

Merenhoidon ympäristötavoitteita ohjaa Suomessa meristrategiadirektiivi (2008/56/EY) sekä siihen liittyvät toimeenpanosäännöt ja kansallinen lainsäädäntö. Merenhoidon tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää meriympäristön hyvä tila rantaviivasta talousvyöhykkeen ulkorajalle asti. Tavoitteeseen pyritään merenhoitosuunnitelman avulla, joka koostuu kolmesta osasta: meriympäristön tila -arviosta, seurantaohjelmasta ja toimenpideohjelmasta.

Nyt kuultavana oleva Suomen meriympäristön tila 2024-arvio on ensimmäinen osa Suomen merenhoitosuunnitelman päivitystä. Aiemmat meriympäristön tila -arviot on toteutettu vuosina 2012 ja 2018. Suomen meriympäristön tila 2024-arviossa määritellään hyvä tila, arvioidaan sen saavuttaminen sekä asetetaan ympäristötavoitteet.

Meristrategiadirektiivin mukaan ympäristön hyvällä tilalla tarkoitetaan ympäristön tilaa merivesissä, kun nämä ovat ekologisesti monimuotoisia ja dynaamisia valtameriä ja meriä, jotka ovat luontaisissa olosuhteissaan puhtaita, terveitä ja tuottavia, ja kun meriympäristön käyttö on kestävä ja turvaa nykyisten ja tulevien sukupolvien käyttö- ja toimintamahdollisuudet. Vastaavasti ympäristötavoitteella tarkoitetaan merivesien eri tekijöiden ja merivesiin kohdistuvien paineiden ja vaikutusten haluttua tilaa koskevaa laadullista tai määrällistä kuvausta kunkin merialueen tai osa-alueen osalta.

Suomen meriympäristön tila 2024-arviossa meriympäristön tilaa kuvataan 11 laadullisella kuvaajalla, joita arvioidaan meriympäristön tilaa mittaavilla indikaattoreilla. Indikaattoreille on asetettu hyvää tilaa kuvaavat tavoitetasot. Laadulliset kuvaajat huomioivat kattavasti ja laaja-alaisesti meriympäristön tilaan vaikuttavat tekijät, kuten luonnon monimuotoisuuden, rehevöitymisen, haitalliset aineet ja roskaantumisen.

Lausunto

Ympäristöseuranta- ja valvontayksikön päällikkö antaa seuraavan lausunnon Suomen meriympäristön tila 2024-arviosta. Lausunnossa otetaan kantaa sekä Suomen meriympäristön tila 2024-arviioon että Hyvän meriympäristön tilan määritelmät 2024-tausta-asiakirjaan.

19.2.2024

Hyvän meriympäristön tilan määritelmät 2024-tausta-asiakirja

Hyvän meriympäristön tilan määritelmät 2024-taustaraportissa kuvataan laadullisesti hyvän tilan määritelmät jokaiselle kuvaajalle sekä annetaan määrämuotoisia kynnysarvoja niiden indikaattoreille. Rannikko-vesien osalta tulisi kiinnittää huomiota siihen, ovatko indikaattoreiden tavoitetasot saavutettavissa kaupungistuneilla alueilla, joissa merialueita hyödynnetään monella tapaa eri toimintoihin. Suurkaupunkien vaikutuksista meriluonnon tilaan tarvittaisiin enemmän koottua tutkimuksiin perustuvaa tietoa. Esimerkiksi rannikolla sijaitsevien kaupunkien ranta- ja vesirakentaminen vaikuttaa merenpohjan tilaan vähintäänkin paikallisesti merkittävästi. Toisaalta tulisi myös huomioida luontaisesti rehevät, sameavetiset ja matalat sisälahdet, kuten Helsingin merialueella Vanhankaupunginlahti, jonka vedenlaatuun vaikuttaa merkittävästi myös Vantaanjoen mukanaan tuoma kiintoaine- ja ravinnekuormitus. Esimerkiksi rehevöitymisen (kuvaaja 5), merenpohjan koskemattomuuden (kuvaaja 6) ja hydrografisten olosuhteiden muuttumisen (kuvaaja 7) osalta tulisi yksilöidä miten tavoitetasoihin päästään kaupungistuneilla alueilla.

Kaupungeissa roskaantuminen on noussut viime vuosina entistä enemmän esiin ja siihen etsitään aktiivisesti erilaisia ratkaisuja. Kuvaaja 10 sisältää roskaantumista koskevat hyvän tilan määritelmät, mutta niissä ei suoraan huomioida meriroskaa, joka voi esiintyä vedessä kelluvana tai pohjaan vajonneena pohjaroskana. Olisi tärkeää huomioida indikaattorina myös mereen päättynyt roska, joka voi kulkeutua pitkiäkin matkoja virtausten mukana. Sekä makroroskan että mikroroskan havainnointiin tulee kehittää vakiintuneet tutkimusmenetelmät ja tämän jälkeen määritellä hyvän tilan kriteeristöä kelloville ja pohjaan päätyneille roskille.

Meriluonnon tila

Meriympäristön tilaa mitataan ja kuvataan Suomen meriympäristön tila 2024-arviossa varsin kattavasti eri ympäristömuuttujien avulla. Tilarvio perustuu aineistoon, joka on kerätty vuosina 2017–2022. Lisäksi kansainvälisten HELCOM-indikaattorien osalta on käytetty vuosina 2016–2021 kerättyä aineistoa ja yhteistyön tuloksia. Meren tilaa kuvaavien indikaattorien määrä vaihtelee jokaista laadullista kuvaajaa kohti. Aiempaan tila-arvioon verrattaessa suurin osa meriluonnon tilaa mittaavista indikaattoreista on pysynyt ennallaan eli kokonaistilanne ei ole merkittävästi parantunut. Toisaalta meriympäristön kokonaistilanne vaikuttaa pitkällä aikavälillä olevan paranemaan päin.

Merenpohjan elinympäristöjen tilaa seurataan vesikasvillisuuden osalta rakkohaurun ja punalevien kasvusyvyyden ja siinä tapahtuneiden muu-

19.2.2024

tosten avulla. Olisi tärkeää huomioida myös laajemmin vesikasvillisuuslajistossa tapahtuvat muutokset lajien lukumäärässä ja esiintyvyydessä sekä huomioida elinympäristöistä myös pehmeät pohjat, kuten rannikkoalueiden muta- ja liejupohjaiset merenlahdet, jotka ovat tärkeitä elinympäristöjä monille lajeille.

Hydrografisten muutosten osalta tila arvioidaan hyväksi Suomen merialueilla. Kaupungistuneilla alueilla rantarakentamisella, meritäytöillä, läjityksillä, laivaväylillä ja muulla merellisellä ihmistoiminnalla voi olla merkittävä ja pysyvä vaikutus merialueen tilaan. Esimerkiksi lahtialueilla veden vaihtuvuus ja virtaukset voivat pysyvästi muuttua rakentamisen seurauksena vaikuttaen kokonaisvaltaisesti meriluontoon.

Hydrografisten muutosten kohdalla raportissa on ansiokkaasti nostettu esiin se, että osa rannikkovesien luontotyypeistä, mm. monet fladat, ovat pienialaisia ja herkkiä muutoksille. On erittäin kannatettavaa, että näiden tilaa ja muuttuneisuutta arvioitaisiin tarkemmin.

Tila-arviossa voisi nostaa ilmastonmuutoksen vaikutuksen meriympäristön tilaan selkeämmin esiin. Itämerellä meriympäristön tilan muuttuminen ilmastonmuutoksen seurauksena on nähtävissä jo nyt ja se vaikuttaa kokonaisvaltaisesti Itämeren ekosysteemiin. Meriveden keskilämpötila on noussut erityisesti viime vuosikymmenten aikana, mutta viime vuosina myös poikkeukselliset lämpöaallot ovat vaikuttaneet meriluontoon mm. heikentämällä meriajokasniittyjä. Myös muiden ääri-ilmiöiden, kuten rankkasateiden ja tulvien todennäköisyys on kasvanut. Lisääntyneen sadannan myötä rannikkovesiin kohdistuu aiempaa enemmän kuormitusta, joten maalta tulevan kuormituksen hallitseminen (esim. hulevedet) on tärkeää. Lisäksi mm. jäätalvien väheneminen ja veden happamoituminen voivat vaikuttaa meriluontoon.

Suomen merenhoitosuunnitelman ympäristötavoitteet

Suomen meriympäristön tila 2024-arvion ympäristötavoitteita ja niiden alatavoitteita on joiltain osin päivitetty viime arviosta ja osa on kokonaan uusia. Asetetut ympäristötavoitteet ovat kunnianhimoisia ja huomioivat hyvin meriympäristön tilaan vaikuttavat tekijät, mutta niissä ei ole lainkaan huomioitu hulevesien aiheuttamaa kuormitusta rannikkoalueille. Rakennetuilta ja rakennettavilta kaupunkialueilta voi hulevesien mukana kulkeutua mereen merkittäviä määriä mm. ravinteita, kiintoainesta, roskaa ja haitallisia aineita. Olisi tärkeää, että hulevesien laatuun ja hallintaan kiinnitetään huomiota, jotta niiden aiheuttamaa kuormitusta meriympäristöön saadaan minimoitua. Kaupunkien tiivistyessä rakentamiselle valjastetaan maaperältään aiempaa haastavampia alueita, kuten laajoja savikoita ja pilaantuneita maa-alueita, mikä väistämättä heijastuu myös syntyvien hule- ja työmaavesien laatuun.

19.2.2024

Myös kaupunkien sekaviemäröidyt alueet sekä vanhentuva viemäröinti-infra saattavat vaikuttaa rannikkoveden tilaan paikallisesti merkittävästikin. Helsingissä on viime vuosina esimerkiksi tietyillä uimarannoilla havaittu uimavedessä kohonneita suolistoperäisten bakteerien pitoisuuksia, joiden yhdeksi syyksi on epäilty viemäriverkoston vuotoja.

Jäteveden puhdistukseen tulee jatkossakin kiinnittää huomiota, kuten alatavoitteeseen RAV-4 onkin kirjattu. Jätevesikuormitusta syntyy keskitettyjen jätevesipuhdistamoiden lisäksi merkittävästi myös haja-asutusalueen jätevesien käsittelystä. Hajajätevesien aiheuttama kuormitus ja sen vähentämisen tarpeellisuus tulisi edelleenkin huomioida ympäristötavoitteita asetettaessa.

Helsingissä on viime vuonna havaittu eräiden rantaroskaseurannassa olevien rantojen olleen aiempaa roskaisempia, vaikka toki yleisesti rantaroskan määrä on Suomenlahdella ja Helsingissäkin vähentynyt. ROSKAT-alatavoitteiden joukkoon on syytä kirjata tavoitteita niin meri- kuin rantaroskan määrän vähentämisen suhteen.

Ympäristötavoitteista LUVA-päätavoite koskee kalastusta ja linnustusta. Pääkaupunkiseudun merialueella on kalataloudellisesti merkittävien hauen, ahvenen ja kuhan poikastuotantoalueita, jotka ylläpitävät alueen kalakantoja. Alatavoitteiden osalta ehdotetaan lisättäväksi kaupallisten kalastuksen kannalta merkittävien poikastuotantoalueiden riittävää suojelemista ja heikentyneiden poikastuotantoalueiden ennallistamista elinkeinojen ja kalakantojen turvaamiseksi.

Helsingissä on valmisteilla uusi luonnonsuojeluohjelma, jonka tavoitteet ovat linjassa Suomen meriympäristön tila 2024-arvion LUONTO-päätavoitteen kanssa. Uudessa luonnonsuojeluohjelmassa on tavoitteena suojella 10 % Helsingin merialueesta. Suojelu pyritään kohdentamaan erityisesti PEMMA-alueille, jotka on tunnistettu Helsingin edustan meriluonnon kannalta monimuotoisimmiksi alueiksi.

Lisätiedot

Mari Savela, Tutkija, puhelin: 09 310 23830

mari.savela(a)hel.fi

Sini-Pilvi Saarnio, Johtava ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 32019

sini-pilvi.saarnio(a)hel.fi

Katariina Serenius
yksikön päällikkö**Liitteet**

1

[Suomen meriympäristön tila 2024 -lausunto_allekirjoitettu](#)

Helsingin kaupunki

Kaupunkiympäristön toimiala
Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus
Ympäristöpalvelut
Ympäristöseuranta ja valvonta
Yksikön päällikkö

Lausunto

5 (5)

19.2.2024

Otteet**Ote**

Varsinais-Suomen elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus

Postiosoite

PL 58235
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Kaupunkiymparisto@hel.fi

Käyntiosoite

Työpajankatu 8
Helsinki 58
<https://www.hel.fi/>

Puhelin

09 310 1691

Y-tunnus

0201256-6